

Yirmi İkinci Mektub

Hâtîme

Gıybet Hakkındadır

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

Yirmi Beşinci Söz'ün Birinci Şûlesi'nin Birinci Şuâ'nının Beşinci Noktası'nın makam-ı zem ve zecrin misallerinden olan birtak âyetin, mu'cizane altı tarzda gıybetten tenfir etmesi; Kur'ân'ın nazarında gıybet ne kadar şenî bir şey olduğunu tamamıyla gösterdiğinden, başka beyana ihtiyaç bırakmamış. Evet Kur'ân'ın beyanından sonra beyan olamaz, ihtiyaç da yoktur.

İşte **أَيُّحِبُّ أَحَدَكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا**³ âyetinde altı derece zemmi, zemmeder. Gıybetten altı merteye şiddetle zecreder. Şu âyet bilfiil gıybet edenlere müteveccih olduğu vakit, manası gelecek tarzda oluyor. Şöyle ki:

Mâlûmdur; âyetin başındaki hemze, sormak (âyâ) manasındadır. O sormak manası, su gibi âyetin bütün kelimelerine girer. Her kelimedede bir hükm-ü zîmnî var, işte:

Birincisi, hemze ile der: “Âyâ, suâl ve cevap mahalli olan *aklınız* yok mu ki, bu derece çirkin bir şeyi anlamıyor?”

İkincisi, **يُحِبُّ** lafzıyla der: “Âyâ, sevmek ve nefret etmek mahalli olan *kalbiniz* bozulmuş mu ki, en menfur bir işi sever?”

Üçüncüsü, **أَحَدَكُمْ** kelimesiyle der: “Cemaatten hayatını alan *hayat-ı içtimaiye ve medeniyetiniz* ne olmuş ki, böyle hayatınızı zehirleyen bir ameli kabul eder?”

Dördüncüsü, **أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ** kelâmıyla der: “*İnsanietiniz* ne olmuş ki böyle canavarcasına arkadaşınızı diş ile parçalamayı yapıyorsunuz?”

Beşincisi, **أَخِيهِ** kelimesiyle der: “Hiç *rikkat-i cinsiyeniz*, hiç *sıla-yı rahminiz* yok mu ki, böyle çok cihetlerle kardeşiniz olan bir mazlumun

¹ Her türlü noksan sıfatlardan uzak olan Allah'ın adıyla.

² “Hiç bir şey yoktur ki, O'nu hamd ile beraber tesbih (tenzih) ediyor bulunmasın.” (İsrâ sûresi, 17/44)

³ “Hiç sizden biriniz ölmüş kardeşinin cesedini dişlemekten hoşlanır mı?” (Hucurât sûresi, 49/12).

şahs-ı mânevîsini insafsızca dışlıyorsunuz? Ve hiç aklınız yok mu ki kendi âzânızı kendi dışınızla divane gibi ısıyorsunuz?”

Altıncısı, **مَبْنِيًّا** kelâmıyla der: “Vicdanınız nerede? Fıtratınız bozulmuş mu ki, en muhterem bir hâlde bir kardeşinize karşı, etini yemek gibi en müstekreh bir işi yapıyorsunuz?”

Demek şu âyetin ifadesiyle ve kelimelerin ayrı ayrı delâletiyle **zem ve gıybet, aklen ve kalben ve insaniyeten ve vicdanen ve fitraten ve milliyeten mezmumdur**. İşte bak nasıl şu âyet, îcâzkârâne altı mertebe zemmi zemetmekle, i'câzkârâne altı derece o cürümden zecreder.

Gıybet, ehl-i adâvet ve haset ve inadın en çok istimâl ettikleri alçak bir silâhtır. İzzet-i nefis sahibi, bu pis silâha tenezzül edip istimâl etmez. Nasıl meşhur bir zât demiş:

أَكْبَرُ نَفْسِي عَنْ جَزَاءٍ لِعَيْنِي وَكُلُّ اغْتِيَابٍ جُهْدٌ مَنْ لَا لَهُ جُهْدٌ¹

Yani: “Düşmanıma gıybetle ceza vermekten nefsimi yüksek tutuyorum ve tenezzül etmiyorum. Çünkü gıybet, zayıf ve zelil ve aşağıların silâhıdır.”

Gıybet odur ki: Gıybet edilen adam hâzır olsa idi ve işitse idi, kerahet edip darılacaktı. Eğer doğru dese, zâten gıybettir. Eğer yalan dese; hem gıybet, hem iftiradır. İki katlı çirkin bir günahdır.²

Gıybet, mahsus birkaç maddede caiz olabilir.³

- *Birisi:* Şekvâ suretinde bir vazifedar adama der, tâ yardım edip o münkeri, o kabahati ondan izâle etsin ve hakkını ondan alsın.

- *Birisi de:* Bir adam onunla teşrik-i mesâî etmek ister. Senin ile meşveret eder. Sen de sırf maslahat için garazsız olarak, meşveretin hakkını eda etmek için⁴ desen: “Onun ile teşrik-i mesâî etme. Çünkü zarar göreceksin.”

- *Birisi de:* Maksadı, tahkir ve teşhir değil; belki maksadı, tarif ve tanıttırmaq için dese: “O topal ve serseri adam filân yere gitti.”

¹ Nâsif el-Yâzicî, *Şerhu Dîvân el-Mütenebbî* 1/429.

² Bkz.: Müslim, *birr* 70; Tirmizî, *birr* 23; Ebû Dâvûd, *edeb* 35.

³ en-Nevevî, *el-Ezkâr* s.360-362, 366.

⁴ Müslüman kardeşiyle ilgili kendisine fikir danışılan şahsın, bu istişarenin hakkını vermesi gerektiğine dair bkz.: İbni Mâce, *edeb* 37; Ahmed İbni Hanbel, *el-Müsned* 3/418-419, 4/259; et-Tayâlisî, *el-Müsned* s.185.

• *Birisi de:* O gıybet edilen adam fâsık-ı mütecâhirdir. Yani fenalıktan sıkmıyor, belki işlediği seyyiâtla iftihar ediyor, zulmü ile telezüz ediyor, sıkılmayarak âşikâre bir surette işliyor.¹

İşte bu mahsus maddelerde garazsız ve sırf hak ve maslahat için gıybet caiz olabilir. Yoksa *gıybet, nasıl ateş odunu yer bitirir; gıybet dahi a'mâl-i sâlihayı yer bitirir.*

Eğer gıybet etti veyahut isteyerek dinledi;² o vakit

*اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلِمَنْ اَعْتَبْنَا*³ demeli, sonra gıybet edilen adama ne vakit rast gelirse, “Beni helâl et.” demeli!..

*اَلْبَاقِي هُوَ اَلْبَاقِي*⁴

Said Nursî

¹ Utanma duygusu kalmamış açıktan günah işleyen kimsenin arkasından konuşmanın, gıybet olmaya-
cağına dair bkz.: el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* 10/210; el-Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/263.

² Peygamber Efendimiz'in gıybet dinlemeyi yasakladığına dair bkz.: el-Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid*
8/91; Hatîb el-Bağdâdî, *Târihu Bağdâd* 8/225. Ayrıca bir kardeşinin arkasından konuşulmasına
müsaade etmeyen kimseyi Allah'ın cehennemden koruyacağına dair bkz.: Tirmizî, *birr* 20; Ahmed
İbni Hanbel, *el-Müsned* 6/449.

³ “Allah'im! Bizi ve gıybetini yapmış olduğumuz kimseleri bağışla.” Buradaki hususu değişik şekilde
ifade eden “Kim, mümin kardeşinin gıybetini yapar da, sonra o kardeşi için Cenâb-ı Hakk'a istiğfarda
bulunursa onun bu tavrı, yaptığı gıybeti keffaret olur.” anlamındaki hadis için bkz.: Ebû Nuaym,
Hilyetü'l-evliyâ 3/254; el-Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 5/317.

⁴ Kendinden başka her şeyin fânî olduğu gerçek Bâkî, Allah'tır.

Yirmi Üçüncü Mektup

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا بَعْدَ عَاشِرَاتِ دَقَائِقِ عُمْرِكَ وَذَرَاتِ وُجُودِكَ³

Aziz, gayretli, ciddî, hakikatli, hâlis, dirâyetli kardeşim,

Bizim gibi hakikat ve âhiret kardeşlerin ihtilâf-ı zaman ve mekân, sohbetlerine ve ünsiyetlerine bir mâni teşkil etmez. Biri şarkta, biri garpta, biri mâzide, biri müstakbelde, biri dünyada, biri âhirette olsa da beraber sayılabilirler ve sohbet edebilirler. *Hususan birtek maksat için birtek vazifede bulunanlar, birbirinin aynı hükmündedirler.* Sizi her sabah yanımda tasavvur edip, kazancımın bir kısmını, bir sülüsünü –Allah kabul etsin– size veriyorum. Duada, Abdülmecid ve Abdurrahmân ile berabersiniz. İnşallah her vakit hissenizi alırsınız.

Sizin dünyaca bazı müşkülâtınız, senin hesabına beni bir parça müteessir etti. Fakat madem dünya bâkî değil ve musibetlerinde bir nevi hayır vardır, senin bedeline “Yahu bu da geçer!” kalbime geldi. *لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ*⁴ dedim. Senin yerine teselli buldum. Cenâb-ı Hak, bir abdini severse dünyayı ona küstürür, çirkin gösterir.⁷ İnşallah sen de o sevgililerin sınıfındasın. *Sözler’in neşrine mânilerin çoğalması sizi müteessir etmesin. İnşallah neşrettiğin miktar, bir rahmete mazhar olduğu zaman pek bereketli bir surette o nurlu çekirdekler, kesretli çiçekler açacaklar.*

¹ Her türlü noksan sıfatlardan uzak olan Allah’ın adıyla.

² “Hiç bir şey yoktur ki, O’nu hamd ile beraber tesbih (tenzih) ediyor bulunmasın.” (İsrâ sûresi, 17/44)

³ Ömür dakikalarının âşireleri ve vücudunun zerrelere sayısınca, Allah’ın selâm, rahmet ve bereketi ebediyen üzerinize olsun.

⁴ “Hakiki hayat sadece âhiret hayatıdır.” (Buhârî, *rikak* 1, *cihâd* 33, 110; Müslim, *cihâd* 126, 129).

⁵ “Muhakkak ki Allah sabredenlerle bareberdir.” (Bakara sûresi, 2/153; Enfâl sûresi, 8/46).

⁶ “Biz Allah’a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O’na döneceğiz.” (Bakara sûresi, 2/156)

⁷ Allah’ın (celle celâlüh), bir kulu sevdiğinde onu günahlara karşı himaye edeceğine dair bkz.: Tirmizî, *tıb* 1; Ahmed İbni Hanbel, *el-Müsneid* 5/427, 428; İbni Hibbân, *es-Sahih* 2/443.